

світу щодо забезпечення безпечних і гідних умов для мігрантів (трудових, біженців, освітніх тощо). Це дослідження надає додатковий аргумент на користь міграції щодо розвитку економіки не тільки для приймаючих країн, але і для тих країн, з яких приїжджають мігранти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. International Organization for Migration (IOM). *Migration and human mobility: Key global figures*. 06.11.2023. URL: <https://www.migrationdataportal.org/sites/g/files/tmzbd1251/files/2023-11/EN%20November%20update%20%281%29.pdf>
2. Аналітики прогнозують стрімке зростання міграції до Європи у 2024 році. *Дзеркало тижня*. 17.01.2024. URL: <https://zn.ua/ukr/europe/analitiki-prohnozujut-strimkezrostannja-mihratsiji-do-jevropiu-2024-rotsi.html>
3. Visit Ukraine. Which EU countries support the reception of Ukrainian refugees the most: Latest data. 22.12.2023. URL: <https://visitukraine.today/blog/3117/which-eu-countries-support-the-reception-of-ukrainian-refugees-the-most-latest-data>
4. Database. *Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>
5. Relationship between net migration and economic development of European countries: Empirical conclusions / S. Kozlovskiy, T. Kulnich, I. Vechirko, R. Lavrov, I. Zayukov, H. Mazur. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Vol. 22(1). P. 605–618. DOI: 10.21511/ppm.22(1).2024.48.

ПРОБЛЕМАТИКА СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО УРЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА УКРАЇНСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Крамнична С. В.^{1*}, Разборська О. О.^{2**}

^{1,2}Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

*e-mail: kramnychna.s@donnu.edu.ua

**e-mail: o.rozborska@donnu.edu.ua

У нинішніх умовах воєнного стану в Україні підприємства, зокрема й торговельні, змушені працювати в умовах невизначеності щодо своїх подальших перспектив, тобто їх діяльність є абсолютно непередбачуваною та непрогнозованою. За таких умов невизначеність тісно пов'язана з ризиком у всіх видах підприємницької діяльності і є первинним явищем, тоді як ризик – вторинним явищем. Зі зростанням рівня невизначеності зростає ризик, і навпаки, а головною відмінністю між цими двома явищами є різна можливість їх вимірювання та оцінки. Якщо невизначеність виміряти вкрай складно або навіть неможливо, то ризик можна оцінити. Тому, на відміну від невизначеності, яка є об'єктивним явищем, ризиком можна і потрібно управляти.

Невизначеність вимірювати вкрай складно або навіть неможливо, водночас ризик можна оцінити, отже, ризиком, на відміну від невизначеності, яка є об'єктивним явищем, можна і треба управляти [1]. Отже, ризик існує завжди, тому прийняття господарських рішень має ґрунтуватися на алгоритмі дій щодо управління ним.

Сьогоденний стан функціонування бізнес-структур у сфері торгівлі актуалізує необхідність врахування негативних наслідків можливих ризикових подій та

пошуку інструментів управління, що дають змогу мінімізувати втрати та швидко й адекватно реагувати на зміни [2]. У цьому контексті система управління товарними запасами (далі СУТЗ) виходить на перший план у системі управління активами, оскільки забезпечуватиме підприємству стійке функціонування. Водночас важливим є забезпечення цієї системи своєчасною інформацією за допомогою обліково-аналітичного урегулювання.

Водночас торговельні підприємства стикаються з низкою проблем під час впровадження СУТЗ. Особливо це стосується діяльності торговельних бізнес-структур в умовах воєнного стану, оскільки вони мають неповну інформацію про наявність і рух запасів через вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Як наслідок, відбувається погіршення якості облікової інформації, яка, як відомо, є основою обліково-аналітичних процедур. Це створює сприятливе середовище для формування факторів невизначеності в бухгалтерському обліку, та створює ризикову ситуацію щодо формування СУТЗ суб'єкта господарювання [3].

На нашу думку, фактори, пов'язані з виникненням проблем під час організації СУТЗ на вітчизняних торговельних підприємствах, з урахуванням дії воєнного стану можна поділити на дві групи.

Таблиця 1. Проблемні питання, що виникають під час організації СУТЗ на торговельних підприємствах

Фактори зовнішнього середовища	Фактори внутрішнього середовища
Державне та суспільно-професійне регулювання бухгалтерського обліку, у т. ч. регуляторні обмеження та вимоги з боку державних органів та військових відомств	Низький рівень оперативності інформаційного забезпечення УТЗ, спричинений несвоєчасним надходженням первинних документів у бухгалтерію
Економічна нестабільність та обмеження у фінансовій сфері внаслідок змін у податковій політиці, доступності кредитів тощо	Невідповідний рівень контролю та оперативного регулювання процесів утворення ТЗ
Непередбачена зміна попиту, у т. ч. внаслідок воєнних дій	Недосконалість контролю процесу використання ТЗ, що полягає насамперед у відсутності СВК
Порушення постачання ТЗ через блокаду, обмеження в переміщенні або проблеми в ланцюжку	Несвоєчасність коригування облікової політики та технології обліку щодо ТЗ у зв'язку зі змінами у законодавстві, а також порядку переоцінки (списання) ТЗ, щодо яких втрачено контроль чи які перебувають у зоні активних бойових дій тощо
Збитки, крадіжки, відчуження ТЗ внаслідок тимчасової окупації територій перебування бізнесу	Відставання змін технології облікового процесу щодо ТЗ за часом від змін, що сталися у фінансово-господарській діяльності підприємства
Суттєве знецінення та зменшення корисності активів	Невідповідність організації бухгалтерського обліку ТЗ на підприємстві галузевій специфіці його діяльності
Відчуження / передача ТЗ на потреби оборонного комплексу	Недостатня кваліфікація працівників бухгалтерії, що особливо помітно під час впровадження нових бухгалтерських інформаційних систем

Фактори зовнішнього середовища	Фактори внутрішнього середовища
Неможливість проведення повноцінної інвентаризації ТЗ внаслідок бойових дій	Відсутність автоматизації складського обліку та використання застарілого обладнання
Ускладнений зв'язок та координація між різними відділами та рівнями управління підприємством	Відсутність комплексних поєднань усіх видів обліку підприємства для забезпечення керівництва управлінською інформацією
Проблеми з енергопостачанням, як-от припинення постачання електроенергії або зниження доступності палива	Дублювання записів у бухгалтерських документах щодо надходження, руху та вибуття ТЗ, що призводить до збільшення трудомісткості складання первинних документів, зокрема дублювання інформації щодо руху ТЗ
Доступність трудових ресурсів до управління активами через мобілізацію, евакуацію тощо	Імовірність неправильного вибору підходів щодо обрання методів оцінки ТЗ
Переміщення бізнесу в інші регіони (релокація)	Не розроблений порядок документування та відображення обліку руху ТЗ внаслідок релокації бізнесу

Ці проблеми можуть бути значною мірою нівельовані за умови комплексного підходу до підготовки обліково-аналітичного урегулювання такої системи. Для цього насамперед необхідно провести оцінку ризиків, спрямовану на надання власникам або керівникам об'єктивної незалежної інформації щодо наявності та стану товарних запасів підприємства. Це пов'язано з тим, що саме вони перевіряють дії окремих посадових осіб, виявляють недоліки, порушення чи зловживання у їх діяльності та встановлюють причини порушень, винних осіб [4, 5].

Отже, можна зробити висновки, що оцінка та аналіз ризиків вимагає ретельної підготовки, а також вміння передбачити як виникнення конкретних небезпек, так і їх можливі наслідки в процесі діяльності підприємства.

Важливо також спланувати можливі шляхи вирішення виявлених проблем. В результаті буде сформовано контрольне середовище та сплановано обліково-аналітичне урегулювання СУТЗ, а також здійснюватимуться певні дії інформування персоналу та розроблено варіанти оцінки результатів контрольних заходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. Про внутрішню торгівлю. Концепція проекту Закону України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/243108808>
2. Сосновська О. О., Деденко Л. В. Ризик-менеджмент як інструмент забезпечення стійкого функціонування підприємства в умовах невизначеності. *Європейський науковий журнал Економічних та Фінансових інновацій*. 2019. № 1(3). С. 70–79. DOI: 10.32750/2019-0106.
3. Овандер Н. Л. Огляд міжнародних та українських стандартів з управління ризиками з погляду сучасних викликів та загроз. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 27. С. 305–312.
4. Пеняк Ю. С., Беляєва Л. А., Рудь О. О. Обліково-аналітичне забезпечення управління виробничими запасами. *Проблеми сучасний трансформацій*. 2022. № 5. URL: <https://reicst.com.ua/pmt/article/view>
5. Пушкарь І. В., Шишкіна А. П. Особливості обліково-аналітичного забезпечення управління запасами. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 44. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1847>